

Ruim baan voor groen!

G r o e n s t r u c t u u r p l a n
Gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude

januari 2014

Inhoudsopgave

Voorwoord	3
1. Ontwikkeling van een bijzonder landschap, met vier verschillende kernen	6
2. Eén structuurvisie, drie modellen voor het groen	12
3. Stem het beheer van het groen af op het landschap	16
3.1. Ingetogen openheid en meidoornsingels	16
3.2. Behaag de bewoonde dijklinten	16
3.3. Maak de dorpsranden landschappelijk	17
3.4. Rand van riet en grootse droogmakerij	17
4. Versterk de eigen karakteristiek van iedere kern	18
4.1. Spaarnwoude	18
4.2. Haarlemmerliede	18
4.3. Spaarndam	19
4.4. Halfweg	19
5. Zorg vanuit integrale benadering voor draagvlak in projecten!	20
5.1. Ingetogen openheid	20
5.1.1. Meidoornsingels langs fietspaden door de polders	20
5.1.2. Meidoornsingels langs andere wegen door de polders	20
5.2. Behaag de bewoonde dijklinten	21
5.2.1. Hagen in de binnenbochten	21
5.2.2. Hagen om parkeerplekken bij attracties buitendijks	21
5.3. Randen van riet en weidsheid	22
5.3.1. Stelling van Amsterdam	22
5.3.2. Beeldkwaliteit Penningsveer	22
5.3.3. Natuurontwikkeling natte Houtrakrand	22
5.4. Spaarnwoude	23
5.4.1. Kerkweg in het groen	23
5.5. Haarlemmerliede	23
5.5.1. Omgeving kerk en dorpsplein	23
5.5.2. Liedeweg: gemeenschappelijke verblijfsruimte	24
5.5.3. Dorpsentrees	25
5.5.4. Molenwetering en dorpsweide	25
5.6. Spaarndam	26
5.6.1. Dorpsrand Inlaagsedijk	26
5.6.2. Dorpsrand en dorpsentree Zijkanaal C Weg	26
5.6.3. Oostelijke dorpsentree via de Ringweg	27
5.6.4. De Ringweg als dorpsdreef	27
5.6.5. Ringweg-West: dorpsplein	27
5.6.6. Eenvoud in de wijken	27
5.7. Halfweg	28
5.7.1. Oranje-Nassastraat: dorpschart	28
5.7.2. Gemaal in groen balkon	28
5.7.3. Brug in het zicht	29
5.7.4. Landelijk Halfweg-Noord	29
5.7.5. Ontsluier de sluis	29
5.7.6. Halfweg-West: robuust met accenten	30
5.7.7. Afwaardering N200 in het dorp	31
5.7.8. De overstap van de Haarlemmertrekvaart	32
5.7.9. Eenvoud in de wijken	33
5.8. Landschappelijke inpassing A9	34

Voorwoord

Dit Groenstructuurplan (GSP) is een beleidsnota van de gemeente voor het behoud en de ontwikkeling van het groen in onze gemeente. Het groen dat kenmerkend is voor de ruimtelijke kwaliteit en aantrekkelijkheid van ons landschap, met name ook van onze kernen.

Dit plan kijkt ook verder. Het groen raakt aan vrijwel alle beleidsvelden binnen onze gemeente. Dit GSP is zo opgesteld dat het ons de mogelijkheid biedt om met het groen optimaal in te spelen op planprocessen in het kader van die beleidsvelden. We laten het groen met die processen 'meeliften'. Dat vereist een creatieve en open benadering van zowel burgers, politiek als ambtenaren. Samen kunnen wij de aantrekkelijkheid van de kernen in het landschap zodanig stimuleren dat het de economische en ecologische vitaliteit van de gemeente als geheel ten goede komt. Het groen mee laten liften levert niet zozeer extra werk en kosten op, vaak levert een integrale benadering juist voordelen voor het totaal op. Het vereist wel aandacht en bereidheid tot samenwerken, maar dat moet lukken in deze gemeente!

De gemeente streeft een duurzame financiering van het beheer van het groen in het buitengebied en in de kernen na. Dat is een algemeen belang. Velen hebben belang bij aantrekkelijke kernen die verankerd zijn in het landschap en de rijke geschiedenis van de regio. Dat stimuleert, naast mogelijkheden voor een vitale economie, rust en ruimte en dat is essentieel voor de gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude als groene buffer tussen grote stedelijke gebieden. De reeks topografische kaarten op de volgende pagina's illustreren de speciale plaats van onze gemeente in de historische ontwikkeling van de regio. Laten we hier zelfbewust op voortbouwen!

Dit GSP voor de gemeente Haarlemmerliede en Spaarnwoude heeft een compacte overkoepelende visie op de toekomst van het groen in brede zin. Daarnaast omvat dit GSP een vertaling van die visie naar een reeks aanzetten tot concrete projecten om de visie in de praktijk te brengen.

Ruim baan voor groen!

Het college van burgemeester en wethouders van
Haarlemmerliede en Spaarnwoude,
namens deze,

wethouder G. Markus

1647

1830-50

1915

1952

1993

1969

2004

1981

google -2008/009

1. Ontwikkeling van een bijzonder landschap...

1. een 'eiland' tussen het Haarlemmermeer, het IJ en de Liede; op de strandwallen (geel) gingen mensen hoog en droog wonen.

2. dijken hielden het woeste water buiten (Spaarndammerdijk dateert uit 13e eeuw)

3. rond 1631 werd de Haarlemmertrekvaart tussen A'dam en Haarlem aangelegd: de eerste in Nederland! Overstap Halfweg.

4. In 1839 kwam hierlangs de eerste spoorlijn van Nederland en tussen 1849 en 1852 werd het Haarlemmermeer drooggelegd.

5. tussen 1872 en 1876 werd het IJ ingepolderd én het Noordzeekanaal gegraven. De sluizen bij Halfweg bleven belangrijk.

6. ten zuiden van Halfweg (steeds een belangrijke plek op de overgang van polders en 'ouweland') wordt gebouwd.

7. het voormalige jaagpad werd een autosnelweg (N200), de A9 werd rond 1970 aangelegd. (Kruispunt = Rottepolderplein)

8. intussen rukt ook de Haven van Amsterdam op (1981) en IJ-polderland verandert in recreatiegebieden (bos, golfbaan)

9. de verschillende kernen breiden uit (situatie 1993)

10. de Amsterdamse haven strekt zich steeds verder westwaarts uit en komt steeds meer in het zicht (2004)

11. de s102 ontsluit het havengebied en vormt een nieuwe (tijdelijke?) grens tussen haven- en recreatiegebied

12. langs de Liede trekken de Stelling van Amsterdam (fuchsia) en de oeverlanden andere vormen van recreatie aan (oranje)

...met vier heel verschillende kernen

• Spaarnwoude op een strandwal

• Haarlemmerliede-Penningsveer op een dijk (en strandwal)

Op het Actueel Hoogtebestand Nederland (AHN) is met kleuren de hoogte van het maaiveld aangegeven. Donkerblauw is laag en de gele en oranje delen liggen hoger. De strandwallen van Spaarnwoude en de bult waar de stompe toren op staat zijn in de donkerblauwe polder duidelijk te herkennen.

• Spaarndam bij een dam

• Halfweg op een oversteek

1647

1840

1915

1952

1969

1981

1993

2004

2008

1647

1840

1915

1952

1969

1981

1993

2004

2008

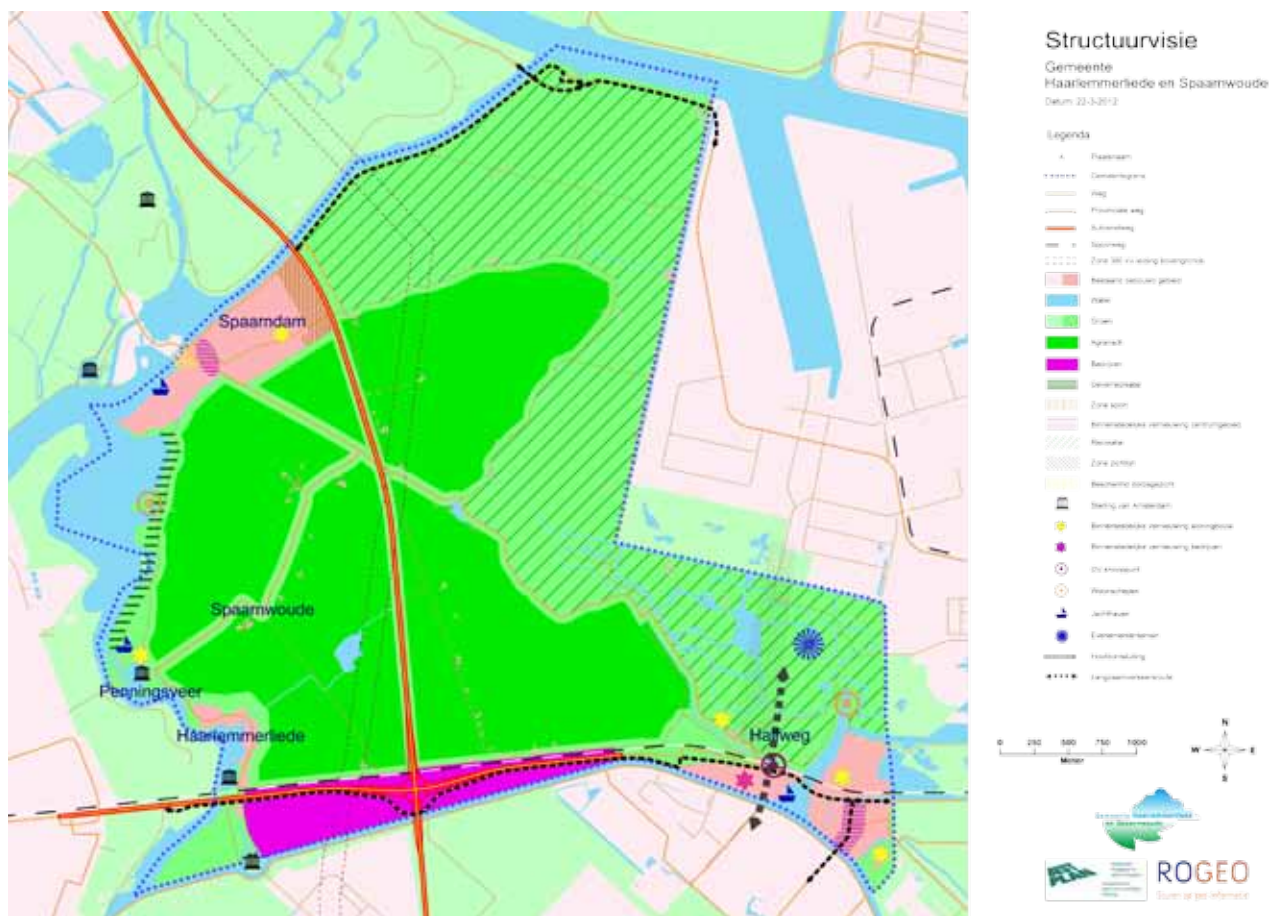
2. Eén structuurvisie, drie modellen voor het groen

Met de Structuurvisie heeft de gemeenteraad de hoofdlijnen van de gewenste ruimtelijke ontwikkeling vastgelegd. Dit Groen-Structuur-Plan dient daar op voort te bouwen. Binnen de hoofdlijnen van de Structuurschets zijn er evenwel nog verschillende mogelijke ontwikkelingsrichtingen voor het groen in de gemeente.

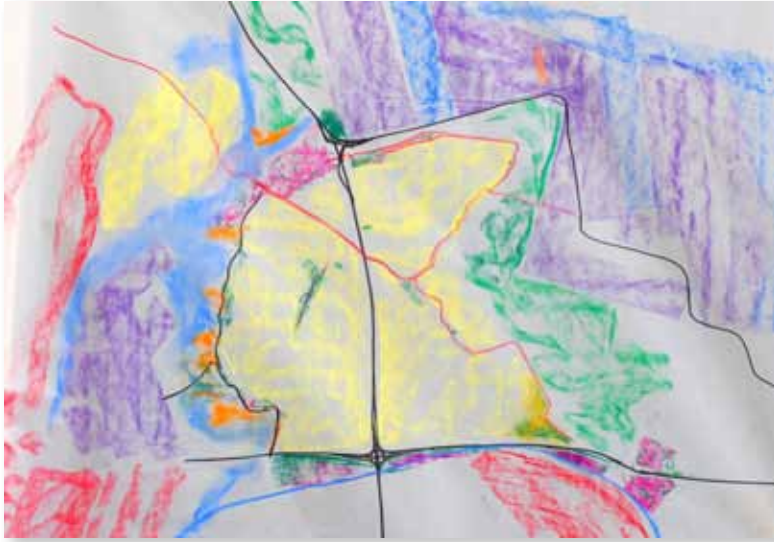
Om de gewenste vertaling in beeld te krijgen is door middel van een modellenstudie met de gemeenteraad de bandbreedte van mogelijkheden verkend. Daarbij werd per model onderscheid gemaakt tussen het groen binnen en het groen buiten de bebouwde kom.

De discussie leidde tot enkele conclusies over het groen, waar men als gehele raad achter wil staan. Die worden hierna kort aangegeven en in Hoofdstuk 3 en 4 vertaald in een visie op het groen van de gemeente.

In Hoofdstuk 5 wordt deze visie omgezet naar een reeks aanzetten tot projectvoorstellen om deze in de praktijk te brengen.

Plankaart van de Structuurvisie 2035 die de gemeenteraad op 17 juli 2012 vast heeft gesteld, tot stand gekomen met veel meedenken en meepraten van bewoners, ondernemers, medeoverheden en andere belanghebbenden.

Open en bloot

Binnen bebouwde kom: bestaande stedelijk groen voortzetten

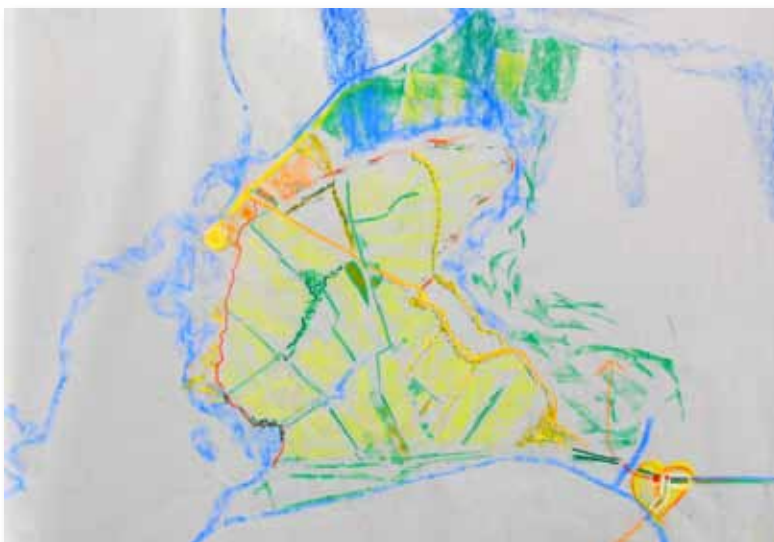
Buiten bebouwde kom: openheid boven alles

Hoofd in de schoot, of denken we groot?

Binnen bebouwde kom: nieuwe robuuste groenstructuur gekoppeld aan cultuurhistorische herstelprojecten

Buiten bebouwde kom: verdichting gericht op recreatief wonen

Open, maar ingetogen

Binnen bebouwde kom: bestaande groen omvormen richting bomen en gras

Buiten bebouwde kom: compartimentering van de openheid ter herstel van de beleving van oude polder met kernen en erven

Laagveenpolders

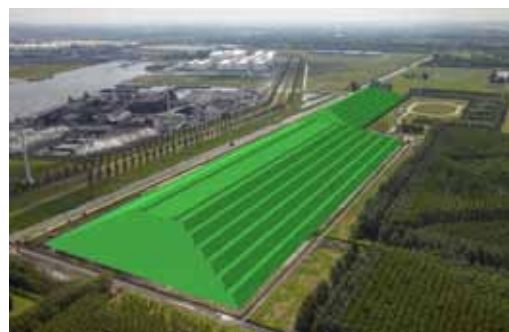
Binnen de raad was men het erover eens dat genuanceerd met de kwaliteit openheid van het landschap buiten de bebouwde kom dient te worden omgegaan. Het behouden van de openheid van het landschap is belangrijk, maar mag niet tot een 'open en bloot'-landschap leiden. Zeker om de kernen, woonlinten en erven in het historische landschap te verankeren koos men voor het model 'open maar ingetogen'. Grootschalige aanplant van nieuwe bossen in de laagveenpolders is niet nodig, maar het aanbrengen van smalle stroken beplanting gekoppeld aan de recreatieve routes, die de historische verkaveling volgen, kan ervoor zorgen dat de grootschalige ontwikkelingen in de omgeving van de gemeente niet overal het beeld overheersen. Deze benadering sluit ook aan bij veel van de wensen die inwoners van de gemeente tijdens de opstelling van de Structuurschets naar voren hebben gebracht.

De Liedelanden

In het wilgenstruweel, rietland en oeverlanden langs de Liede en de Mooie Nel ligt een reeks van bijzondere plekken verscholen. Ze horen bij de Stelling van Amsterdam of het zijn haventjes en andere op watersport gerichte voorzieningen. Men geeft aan dat die bijzondere plekken verder ontwikkeld mogen worden, maar dat het wel een kleinschalig karakter dient te houden en overlast of overbelasting van het dijklint voorkomen moet worden.

De IJ-polders

Deze relatief jonge polders zijn de laatste decennia aan één stuk door sterk aan verandering onderhevig. Grootschalige bosaanplant, golfbaanontwikkeling en andere recreatieterrains hebben het beeld van deze droogmakerijen stevig gewijzigd in de afgelopen halve eeuw. De laatste jaren is daar de natuurontwikkeling langs de zuidelijke randen van die polders bijgekomen en nadert de havenuitbreiding van Amsterdam, ondanks de aanleg van 'het Groene Schip'. De gemeenteraad ziet verdere ontwikkelingen naderen en zal bezien of men invloed op deze plannen kan hebben om bijvoorbeeld het zicht vanaf de Ringweg, waar je anderhalve eeuw geleden vrij over het IJ kon kijken, allereerst te geven met nieuwe weidse vergezichten over het water naar het noorden.

De kernen

Voor het groenbeleid binnen de kernen bleek de raad een eensgezinde voorkeur voor een vereenvoudiging van het groen met een stevige basis van bomen en gras en enkele sieraccenten op speciale plekken in de kernen. Er was wel een stevige discussie over de inrichting van het centrum van de kernen Spaarndam en Halfweg. Uiteindelijk was men het erover eens dat hier behoorlijke ingrepen noodzakelijk zijn in de openbare ruimte. Deze ruimte wordt nu sterk door de verkeersfunctie bepaald, terwijl hier juist de verblijfsfunctie veel belangrijker zou moeten zijn. Dat vereist een herstructurering van de openbare ruimte en het groen kan daarbij een belangrijke rol spelen. Tijdens de workshop van de raad kwamen verschillende ideeën op om bij deze herstructurering historische elementen als de Haarlemmertrekvaart meer ervaarbaar en beeldbepalend te maken.

3. Stem het beheer van het groen af op het landschap!

3.1 | Ingetogen openheid

Inwoners en de gemeenteraad hebben gekozen voor een ingetogen openheid van het landschap. In de laagveenpolders is de openheid gekoppeld aan het historische polderlandschap. De elementen van het moderne landschap zijn door die openheid echter vaak te overheersend aanwezig. Dat moderne landschap hoeft niet verstopt te worden, maar het dient niet de sfeer van het historische landschap te overheersen.

Door langs enkele paden groepen inheems struweel aan te brengen kan de openheid subtiel geleed worden in open ruimtes van 200-300 meter breed. De struweelgroepen geven in principe een verstoring van het weidevogelgebied tot op 5 maal de hoogte van het struweel. Dat is evenwel toelaatbaar, omdat dit ruim binnen de verstoringafstand blijft die van het fietspad zelf uitgaat.

Door deze ruimtes met de lengterichting van de verkaveling mee te laten lopen is in die richting de weidsheid van de oude polder erfahrbaar - zeker vanuit Spaarnwoude en Haarlemmerliede, maar ook vanaf de fietsroutes en vanuit Spaarndam - terwijl elementen als de snelweg en de haven nog slechts af en toe zichtbaar zijn.

3.2 | Behaag de bewoonde dijklinten

Op de erven langs de dijken en buitendijs kunnen wel bomen groeien, maar op de dijk zelf zijn ze ongewenst. Bomen op dijken kunnen namelijk het dijklichaam verzwakken. De dijk is behalve waterkering echter ook een weg en de openbare ruimte in woonlinten. Een alternatief voor een deel van die maatregelen is 'natuurlijk sturen': de dijk dient er uit te zien als verblijfsruimte, alsof je over het erf rijdt van de mensen die aan de dijk wonen, werken en spelen. Dit geldt met name van Haarlemmerliede tot Penningsveer en verder tot Spaarndam. Met een gerichte aanplant van nieuwe hagen kan hier meer beslotenheid en 'erf-karakter' worden gecreëerd. Tegelijkertijd kan zo de dijk zijn historische uitstraling behouden.

De weg op de dijk zal zo smaller lijken en de doorzichten in de lengterichting van de weg worden korter. Dat lokt voorzigtiger rijgedrag uit. Daar moet tegenover staan dat er genoeg plekken moeten zijn voor auto's om elkaar te passeren. Die plekken moeten lang genoeg zijn en duidelijk zichtbaar.

3.3 | Maak de dorpsranden landschappelijk

De vier kernen zijn ieder op een eigen manier in het landschap verankerd. Soms hebben de dorpsuitbreidingen, hoe beperkt ook, toch voor een verstoring van die verankering gezorgd. Sommige van die wijkjes in Halfweg en Spaarndam liggen nu 'koud' in het historische landschap en zijn vanuit de wijde omtrek zichtbaar. Door bij iedere kern op een eigen manier de dorpsranden met groen in te richten kan de verankering van de kern in het landschap hersteld worden.

- Maak in Halfweg van de openbare ruimte ten noorden en zuiden van het stoomgemaal een 'groen balkon' naar het water. Maak de brug naar Zwanenburg als brug ervaarbaar. Geef de oost- en noordostrand een landelijke uitstraling. De bedrijvenzone tussen de A5 en Ringvaart kan met knotwilgen langs de waterkant landschappelijk versterkt worden.

- In Spaarndam kan een beplanting van knotwilgen langs de waterkant en appel- en perenboompjes in het dijktaalud voor een landschappelijke afronding naar de polder zorgen. Aan de noordkant dient de begroeiing in de waterkant langs Zijkanaal C in toom gehouden te worden. Beschutting, maar ook uitzicht over het water voor de fietsers is belangrijk. Zet het hagenpatroon bij de brug langs het hele fietspad voort.

Koester de landschappelijke randen van Spaarnwoude en Haarlemmerliede. Vermijd een stedelijk sortiment en ga uit van inheemse bomen in gras en een enkele (meidoorn-)haag.

3.4 | Rand van riet en grootse droogmakerij

Versterk de sfeer van rietland, wilgenstruweel en moeras langs de buitenrand van de oude polders. In het westen dient de ontwikkeling van de oevers langs Liede en Mooie Nel volgens de bestaande plannen (Stelling en Bestemmingsplan Penningsveer) te geschieden: met een natuurlijk ogende oever waarin hier en daar elementen van de Linie of van havens in contrasteren.

Langs de noordelijke rand van de Inlaagpolder en de oostelijke randen van de Uiterdijken en de Verenigde Binnenpolder dient voortgegaan te worden met de natuurontwikkelingsrand met moeras en waterpartijen.

De toekomst van de Houtrakpolder is ongewis. Grootschaligheid en een contrast tussen bospartijen (eventueel met golfbanen erin en open boerenland is nu kenmerkend voor deze droogmakerij. Dat zou wel eens vervangen kunnen worden door een afwisseling van grote bospartijen met grote waterpartijen als de haven van Amsterdam verder naar het westen uitbreidt. Als dit gebeurt, kan wellicht de weidsheid van het gebied dat vroeger de watervlakte van het IJ was ervaarbaar worden gemaakt. Enerzijds vanaf het Groene Schip en anderzijds door een panoramisch uitzicht te creëren vanaf de Ringweg over het water naar het noorden.

4. Versterk het karakter van iedere kern

4.1 | Spaarnwoude

Spaarnwoude ligt op een strandwal. Een klein gehuchtje met een grote kerk dat als een eiland van groen in de open ruimte ligt.

Vanuit Penningsveer loopt de Kerkweg, met daaraan wat erven omgeven door bomen en singels, naar de Spaarndammerdijk. Ook hier past dorpse landelijke beplanting. Vermijd stedelijk plantsoen. Koester de bestaande populieren, kastanjes en linden in de bermen langs de Kerkweg.

Versterk de landschappelijke eenheid van Spaarnwoude met de Koningshoeve door het aanbrengen van gelijksoortige beplanting langs een deel van de de Kerkweg vanaf de kern van het buurtschap tot aan het viaduct.

De plukken struweel in de bermen van de fietspaden zorgen voor een verdere verankering van Spaarnwoude in het open polderland. De lengterichting van de verkaveling wordt erdoor geaccentueerd en ze geven de openheid maat. Daarnaast zorgen ze ervoor dat de snelweg in het landschapsbeeld niet te overheersend wordt.

4.2 | Haarlemmerliede

In dit dijklintdorp is alle bebouwing slechts één erf van het landschap verwijderd. De dijk is de openbare ruimte van het dorp. Kies hier voor een dorpse landelijke beplanting met hagen van voornamelijk liguster- en beukenhagen gekoppeld aan de erven aan de dijk. Versmal daarmee visueel het dijkprofiel om een rustiger rijgedrag uit te lokken. Het gaat ook het kapotrijden van de bermen tegen en dat scheelt veel geld in het beheer van de weg.

Alle stedelijke beplanting is hier eigenlijk ongewenst in de openbare ruimte. Dat geldt ook voor het Dorpsplein en de ruimte om de kerk. Hier is de bebouwing op een kleine strandwal gebouwd. Vervang hier de sierhagen en plantsoen door landelijke hagen van beuk, of liguster. Door het plein meer als één ruimte in te richten en de bomen een flinke boomspiegel in de verharding te geven is het opvolplantsoen om de parkeerplaatsen niet meer nodig.

Inwoners kunnen met een landschappelijke beplanting aan de achterzijde van hun kavel, dus de dorpsrand, rekening houden met het karakter van het landschap en het zicht vanuit de polder op het dorp.

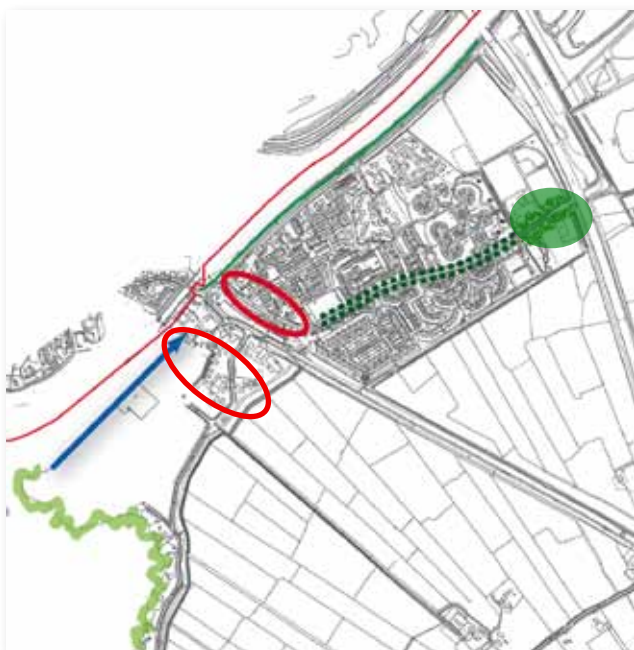

4.3 | Spaarndam

De ruggengraat van Spaarndam is de Ringweg. Deze is binnen het dorp onder te verdelen in 3 delen ieder met een eigen toekomstbeeld:

- de oostelijke entree, vanaf viaduct tot voorbij sportvelden: maak van al de bermen, parkeerplaatsen en velden één grote gemeenschappelijke multifunctionele boomweide waar binnen o.a. geparkeerd kan worden;
- het vervolg tot aan de basisschool kan als 'dorpsdreef' versterkt worden met ruime gazons en boomgroepen;
- het deel van de St. Adalbartusschool tot aan de dijk met de Zijkanaal C Weg. Dit is het eigenlijke dorpshart waar de meeste voorzieningen te vinden zijn. Vorm de Ringweg hier om tot langgerekt dorpsplein op z'n Spaarndams.

Spaarndam heeft een aantal wijkjes waar de geest van de tijd van aanleg goed te herkennen is voortuinstraten (1950-1970), woonerven (1970-1980), parkstraten (eind 20ste eeuw) en dreven van het afgelopen decennium. Bouw daar op voort, maar streef wel naar een vereenvoudiging van de beplantingssortiment en verwijder kleine oeverhoeken met onpersoonlijk struikgewas. Kies daar voor bodembedekkers. Zie voor visie op de dorpsranden paragraaf 3.3.

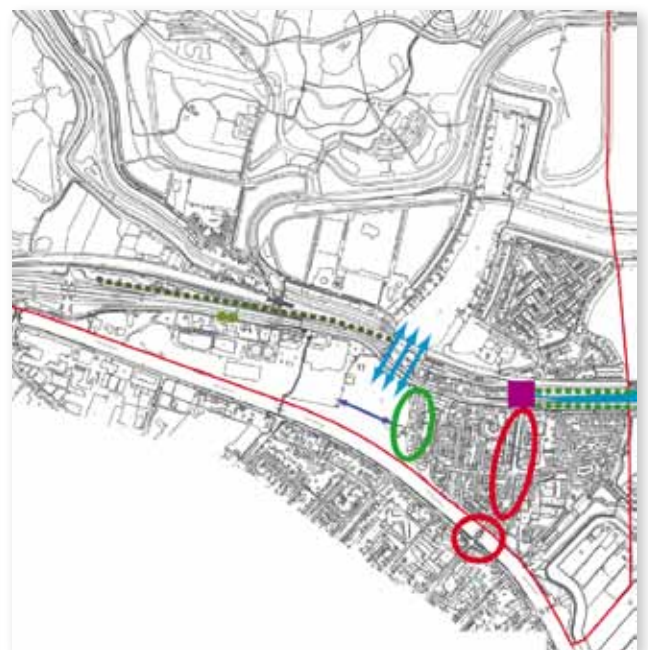

4.4 | Halfweg

Halfweg is op te delen in 4 delen met eigen toekomstbeeld:

- het deel te westen van Zijkanaal F: wees in deze robuuste wereld terughoudend met opgaande beplanting. Herstel wel de laan van essen langs de Oude Haarlemmerstraatweg en versterk het beplantingspatroon van knotwilgen langs de sloten. Concentreer het groen verder in enkele accenten bij historische gebouwen;
- het deel met wegen over bruggen en (voormalige) sluisen over het Zijkanaal: verwijder hier veel van het woekerende plantsoen en zet deze speciale plek van Halfweg in de geschiedenis van de regio met deze bruggen en sluisen weer in het zicht;
- Halfweg-Noord, streef hier naar een vereenvoudiging van het plantsoen en vervang het grotendeels door boomgroepen in gazon;
- Halfweg-dorp: versterk en 'ontsluier' hier de speciale plekken van het dorp: de brug, het 'groene balkon' aan de haalemmermeerstraat met het gemaal, en de 'overstap' aan het einde van het oostelijk deel van de Haarlemmertrekvaart. Voor die laatste is een combinatie met een reconstructie van de N200 van groot belang. Maak van de Oranje-Nassastraat een langgerekt dorpsplein i.p.v. een snelweg!

Ook Halfweg heeft een aantal wijkjes waar de geest van de tijd van aanleg goed te herkennen. Bouw daar op voort, maar streef wel naar een vereenvoudiging van de beplantingssortiment en verwijder kleine overhoeken met onpersoonlijk struikgewas. Kies daar voor bodembedekkers.

5. Zorg vanuit integrale benadering voor draagvlak in projecten

In dit laatste hoofdstuk wordt een voorzet gedaan voor de wijze waarop de groenstructuur in verschillende projecten zou kunnen worden versterkt en tegelijk bij kan dragen aan draagvlak voor zo'n project. Deze projectvoorstellen bieden mogelijkheden om met het groen optimaal in te spelen op planprocessen in het kader van andere beleidsvelden. Zo kan het groen met die processen 'meeliften'.

De struweelgroepen geven in principe een verstoring van het weidevogelgebied tot op 5 maal de hoogte van het struweel. Dat is evenwel toelaatbaar, omdat dit ruim binnen de verstoringsafstand blijft die van het fietspad zelf uitgaat.

Veel van de fietspaden door de polder hebben brede berm. Door daar pluksgewijs inheems struweel te planten zal de snelweg zich minder nadrukkelijk manifesteren en het historische open polderlandschap beter beleefbaar worden.

5.1 | Ingetogen openheid

Om het open cultuurlandschap van de Verenigde Binnenspolders en de Inlaagpolder te versterken wordt een patroon van enkele meidoornsingels voorgesteld. Dat zorgt er tegelijk voor dat het landschapsbeeld niet overheerst wordt door grootschalige nieuwe elementen als de snelweg, haven en nieuwe dorpsranden. De singels liggen zo ver uit elkaar dat er altijd langgerekte ruimtes van 200- 300 meter tussen de singels en bestaande linten overblijven. Dat zal het ervaren van de openheid zelfs versterken, doordat in de open ruimte maat en diepte 'vatbaar' worden.

Wellicht dat voor dit project subsidie beschikbaar is van de Provincie via het Subsidiestelsel Natuur- en Landschapsbeheer.

5.1.1 | struweelgroepen langs fietspaden door de polders

Langs de fietspaden die midden door de Verenigde Binnenspolders lopen kan in overleg met het Recreatieschap een meidoornsingel worden aangebracht. Over het algemeen zijn de berm. hiervoor ruim breed genoeg. Door de struwelen steeds maar aan één kant van het fietspad in te planten en de beplanting ook regelmatig 20- 25 meter te onderbreken blijft de openheid van de polder te ervaren. Het verloop van de fietspaden sluit aan bij de verkaveling van de polders waardoor de singels de historische verkavelingsrichting benadrukken. Ze liggen zo ver uit elkaar dat er altijd langgerekte ruimtes van 200- 300 meter tussen de singels en bestaande linten overblijven. De meidoornsingels maken zo het historische cultuurlandschap erfahrbaar en zorgt ervoor dat nieuwe elementen als de snelweg en dorpsranden niet het beeld bepalen.

5.1.2 | struweelgroepen langs andere wegen door de polders

Behalve langs de fietspaden midden door de polders zijn dergelijke meidoornsingels ook gewenst langs:

- * de Hoofdweg in de Inlaagpolder;
- * enkele taluds langs de snelweg, bij zuidrand van Spaarndam.

Wellicht dat hiervoor overleg met andere grondeigenaren nodig is.

5.2 | Behaag de bewoonde dijklinten

De historische dijklinten zijn essentieel voor het landschap en het landelijke karakter van deze gemeente. De inrichting van de dijken is steeds meer aangepast aan het doorgaande verkeer en dat betekent dat de dijken landschappelijk zijn “uitgekleed”. Ook leidt het tot hoge beheerkosten voor de gemeente, omdat de bermen kapotgereden worden en vaak herstelwerkzaamheden moeten worden uitgevoerd. Daarnaast wordt het aanzicht van de historische dijken door al die kapotte en halfverharde bermen er niet fraaier op!

In dit Groenstructuurplan wordt voorgesteld om het groene landschappelijke karakter van de dijklinten te versterken door gericht langs delen van de dijk hagen aan te planten. Van belang is dat dit maatwerk is en het steeds in overleg met de aanwonenden gebeurt.

5.2.1 | Hagen in de binnenbochten

Plant hagen in de binnenbochten van de dijk. Liefst gekoppeld aan de aanliggende erven. Zo versterk je de landschappelijke identiteit en het verblijfskarakter van de historische dijklinten. Hiervoor zijn maatwerkplannen nodig. Zorg wel voor genoeg passeerplekken. Als dit niet gecombineerd kan worden met inritten van aanliggende kavels en erven, kunnen extra passeerplekken gemaakt worden door dwars op de weg bij kaveltoeritten hagen te planten, zodat voor het erf aan de dijk passeer- (en parkeer-)plekken ontstaan.

5.2.2 | Hagen om parkeerplekken bij attracties buitendijks

Op sommige plaatsen parkeren watersporters hun auto voordat ze de Liede of de Mooie Nel opgaan. Bezie of hier omhaagde parkeerplekken mogelijk zijn. Sluit hierbij wel aan op bestaande plannen zoals het Beeldkwaliteitsplan Penningsveer en plannen voor de Stelling van Amsterdam.

5.2.3 | Gedekte wegen

De Lagedijk en de Liedeweg waren in Stelling van Amsterdam gedekte wegen. Speel op die historie in met beplanting en breedte van de sloot.

Door met hagen en passeerplekken langs de weg te werken kan de sfeer van het cultuurlandschap hersteld worden, een verantwoord rijgedrag uitgelokt worden en de beheerkosten omlaag gebracht worden. En het wordt veiliger!

5.3 | Randen van riet en weidsheid

5.3.1 | Stelling van Amsterdam.

Bouw voort op lopende projecten. Zie ook 5.2.3.

5.3.2 | Beeldkwaliteitsplan Penningsveer

Zie het betreffende plan.

5.3.3 | Natuurontwikkeling natte Houtrakrand

Door de aanleg van grote percelen natuur- en watergebieden wordt in de Houtrakpolder langs de rand van de Inlaagpolder, de Uiterdijken en de Verenigde Binnepolder natte natuur ontwikkeld. Die sluit weer aan op de natuurlijke oeverlanden langs Liede en Mooie Nel. Het vormt een eerste schil van een groenblauwe buffer tussen Haarlem en Amsterdam.

Topografische kaart van het gebied die laat zien dat het IJ en de Houtrak vroeger bijna twee eeuwen geleden een grote (woeste) watermassa vormden waarover je vanaf de Ringweg uit kon kijken.

5.4 | Spaarnwoude

5.4.1 | Kerkweg in het groen

Spaarnwoude is gelegen op een V-vormige strandwal. Daar ligt ook alle bebouwing op. De erfbeplantingen maken het buurtschap als een eiland van groen met de kerktoren in de weidsheid van de polder zichtbaar. Dit wordt versterkt door de eenzijdige wegbeplanting langs de Kerkweg nabij de Stompe Toren. De boerderij Koningshoeve en de Kerkweg tussen de kerk en die historische boerderij liggen ook op de strandwal en hoort dus bij het buurtschap. Door ook dit stuk van de Kerkweg eenzijdig te beplanten met essen of eiken kan ook hier de sfeer van een buurtschap opgewekt worden. De bulderende grootschaligheid van de A9 wordt daardoor van het buurtschap geweerd. Tegenover de erven aan de Kerkweg kunnen meidoorn- of veldsdoornhagen de sfeer van het buurtschap versterken en een aangepast rijgedrag van automobilisten uitlokken.

Fragment van de Geomorfologische kaart met in geel de strandwallen van Spaarnwoude.

5.5 | Haarlemmerliede

5.5.1 | Omgeving kerk en dorpsplein

Plant hagen om het gazon bij de kerk, ook op de dijk. Wanneer het Dorpsplein in verband met riolering of andere technische werkzaamheden onderhanden genomen wordt, zorg dan gelijk voor een vernieuwde inrichting van het plein met enkele bomen en hagen. Het stedelijk aandoende plantsoen kan dan verwijderd worden. De ruimte om de kerk en het dorpsplein kunnen dan als totaal als één verblijfsruimte vorm gegeven worden. De verkeer- en parkeerfunctie zal dan wat minder nadrukkelijk het beeld bepalen en de dorpse sfeer wordt versterkt.

5.5.2 | Liedeweg: gemeenschappelijke verblijfsruimte

Deze weg over de dijk is niet breed, en toch moeten er een mix van fietsers, wandelaars, auto's en soms zelfs vrachtwagens overheen. De bermen worden over de hele lengte aan beide zijden kapotgereken. In de berm in het dorp staan op verschillende plekken paaltjes bij drempels (voor en na de basisschool), en zelfs dranghekken. Al met al geeft dat de weg een op het autoverkeer gerichte uitstraling. Dat doet het afbreuk aan de cultuurhistorische en landschappelijke waarde van het gebied. Ook doet het geen recht aan het feit dat deze weg hier ook de woonomgeving van mensen is.

Richt deze weg in als groene landschappelijke verblijfsruimte door het wegbeeld meer een erf-uitstraling te geven en de weg optisch te versmallen met stukken haag langs of tegenover aanliggende erven. Zeker binnenbochten dienen met hagen te worden beplant. Van belang is dat dit maatwerk is en het steeds in overleg met de aanwonenden gebeurt.

Het (deels) verwijderen van stedelijke beplantingen en aanbrengen van gebiedseigen landelijke hagen in de bermen en om de erven en openbare weides geeft Haarlemmerliede meer intimiteit en dorps karakter. De weg op de dijk is hier de gemeenschappelijke openbare ruimte.

5.5.3 | Dorpsentrees

Er zijn geen duidelijke dorpsentrees, of je moet de drempels bij de aansluiting op de Franciscanessenstraat en de Oude Notweg als zodanig zien. Pas ook hier landschappelijke middelen toe om de overgang naar een dorpse sfeer vorm te geven. Bij het begin van de Oude Notweg zou ter hoogte van het erf op de hoek tussen weg en fietspad en tussen de fietsbrug en de brug naar Fort aan de Liebrug een haag geplant kunnen worden.

Aan de noordkant kunnen een boomgroep net voor de botenhelling en een haag in de binnenbocht de dorpsentree landschappelijk versterken.

5.5.4 | Molenwetering en dorpsweide

Geef speciale plekken als de kruising met de Molenwetering extra aandacht. Daar zouden brugleuningen een landschappelijke maatregel kunnen zijn. Eventueel gecombineerd met wat knotwilgen of een plateau in klinkers.

Ook het buitendijkse wekje ter hoogte van de Franciscanessenstraat is essentieel voor de groenstructuur van het dorp. Koester hier het dorpse uitzicht naar de Liede.

Een boomgroep en een haag in de binnenbocht kunnen de entree van Haarlemmerliede aan de noordkant markeren. Tegelijkertijd komt ook de schitterende weide langs de Liede zo goed tot zijn recht en wordt de botenhelling landschappelijk ingepast.

5.6 | Spaarndam

5.6.1 | Dorpsrand Inlaagsedijk

Hier zal een beplanting van knotwilgen langs de waterkant en appel- en perenboompjes in het dijktaalud voor een landschappelijke afronding naar de polder zorgen en zo behalve een leuk wandelpad ook een mooier beeld vanuit de polder opleveren.

5.6.2 | Dorpsrand en dorpsentree Zijkanaal C Weg

Aan de noordkant dient de begroeiing in de waterkant langs Zijkanaal C in toom gehouden te worden. Beschutting, maar ook uitzicht over het water voor de fietsers is belangrijk. De ligusterhaag langs een klein deel van het fietspad zou hier een voortzetting met een meidoornhaag tot aan de grens van de bebouwde kom, of zelfs tot aan het viaduct kunnen krijgen. Dat levert een beschut fietspad op en maakt de entree van het dorp duidelijk.

5.6.3 | **Oostelijke dorpsentree via de Ringweg**

Ter hoogte van de sportvelden vormt de Ringweg de oostelijke entree van het dorp. Nu is het een verzameling parkeerplaatsen, brede bermen en stroken bosplantsoen. Maak hier één grote gemeenschappelijke multifunctionele boomweide van, waarbinnen o.a. geparkeerd kan worden.

5.6.4 | **De Ringweg als dorpsdreef**

Tussen de sportvelden en de basisschool loopt de Ringweg tussen een reeks gazons, bomenrijen en boomgroepen door. Versterk de eenheid in de inrichting van de weg door overbodige bosplantsoen stroken te verwijderen en te vervangen door gazon en hier daar een haag. Wellicht dat dan op enkel speciale plekken een accent met enkele groepen sierstruiken gelegd kan worden.

5.6.5 | **Ringweg-west: dorpsplein**

De Ringweg van de St. Adalbertusschool tot aan de dijk met de Zijkanaal C Weg is het eigenlijke dorpshart waar de meeste voorzieningen te vinden zijn. Vorm de Ringweg hier om tot één langgerekt dorpsplein.

5.6.6 | **Eenvoud in de wijken**

Spaarndam heeft een aantal wijkjes waar de geest van de tijd van aanleg goed te herkennen is: voortuinstraten (1950-1970), woonerven (1970-1980), parkstraten (eind 20ste eeuw) en dreven van het afgelopen decennium. Bouw daar op voort, maar streef wel naar een vereenvoudiging van de beplantingssortiment en verwijder kleine overhoeken met onpersoonlijk struikgewas. Streef naar bomen in gras. Stedelijk plantsoen moet vereenvoudigd worden of omgezet in gazon. Kleine beplantingsstroken (schaamgroen) rond parkeerplaatsen, glasbakken en speeltuintje in de Van Meeuwenstraat vragen om veel beheer en leveren een versnipperd beeld van de openbare ruimte op.

De Oranje-Nassastraat (boven) is nu een onherbergzame verkeersruimte in plaats van dorpshart.

5.7 | Halfweg

5.7.1 | Oranje-Nassastraat: dorpshart!

Maak van de Oranje-Nassastraat een langgerekt dorpsplein i.p.v. een snelweg! Laat je inspireren door de wijze waarop in Zwanenburg het verlengde van deze weg, de Dennenlaan, is omgevormd (smallere rijbanen, bredere stoepen, parkeren in een middenstrook), maar dan anders. Kan de vroegere vaart hier nog als inspiratie dienen?

5.7.2 | Gemaal in groen balkon

Maak in Halfweg van de openbare ruimte ten noorden en zuiden van het stoomgemaalmuseum een 'groen balkon' naar het water. Betrek daar ook kinderdagverblijf en het plantsoentje in de zuidelijke bocht van de Haarlemmerstraat in. Verwijder plantsoenbeplanting en vervang dit door gras, een enkele boom en hagen.

De omgeving van het gemaal kan een luisterrijk 'balkon' naar het water worden.

5.7.3 | Brug in het zicht

Maak de brug naar Zwanenburg als brug ervaarbaar. Verwijder veel van de beplanting tegen de taluds naar de brug over de Ringvaart en laat de brug weer spreken.

5.7.4 | Landelijk Halfweg-Noord

Streef hier naar een vereenvoudiging van het stedelijk plantsoen en vervang het grotendeels door boomgroepen in gazon (en op overhoekjes bodembedekkers) waardoor een meer dorps sfeer wordt opgeroepen.

5.7.5 | Ontsluier de sluis!

Halfweg heeft veel van zijn ontstaan te danken aan de ligging aan de Rijnlandse Sluis tussen het Haarlemmermeer en Het Houtrak en Het IJ. Ook na het droogmalen van de Haarlemmermeerpolder en de Houtrakpolder is de plek van de Rijnlandse Sluis belangrijk gebleven. Dit was ook de plek waar men het water over moest om van de het ene naar het andere deel van de Haarlemmer Trekvaart te komen. Tegenwoordig is de plek waar die sluis lag echter verstopt in sierplantsoen en grote bomen. De verschillende bruggen van het oude en het nieuwe spoor en de andere bruggen zijn amper zichtbaar. Toon dit deel van de geschiedenis van Halfweg en verwijder veel van de beplanting bij de drie doorgangen naar Zijkanaal F. Vervang het door gazon en behoud alleen enkele van de monumentale bomen.

De omgeving van de historische Rijnlandsche Sluis is nu overwoekerd door stedelijk plantsoen.

5.7.6 | Halfweg-West; robuust met accenten

Het deel van Halfweg ten westen van Zijkanaal F is een robuuste wereld. Met het spoor, het station en de voetbrug over de N200, de N200 zelf, oude en nieuwe bedrijfsgebouwen en de Oude Haarlemmerstraatweg. Wees hier terughoudend met opgaande beplanting. Herstel wel de laan van essen langs de Oude Haarlemmerstraatweg en versterk het beplantingspatroon van knotwilgen langs de sloten. Concentreer het groen verder in enkele accenten bij historische gebouwen, bijvoorbeeld door de aanplant van 8 grote linden voor het gemeentehuis en bezie wat de herontwikkeling van het terrein van de suikerfabriek voor kansen biedt om oud en nieuw samen te laten gaan. Biedt dat misschien een mogelijkheid voor de aanleg van een voetgangersbrug/vlonder vanaf het terrein van de oude suikerfabriek naar het gemaal in het dorp Halfweg aan de overkant?

Voor voetgangers is de brug over het Zijkanaal niet ideaal. Is er bij de herontwikkeling van de oude suikerfabriek ook de mogelijkheid voor een nieuwe vlonder-brug?

De omgeving van station, Sugar City en het gemeentehuis is robuust, maar verdient enkele stevige groene accenten.

5.7.7 | Afwaardering N200 in het dorp

Wellicht dat in de komende jaren de N200 in Halfweg heringericht kan worden zodat deze beter aan kan sluiten op het gewenste landelijke groene karakter van de bebouwde kom van het dorp Halfweg. Dat zou dan ook kansen voor de groenstructuur opleveren. De aanleg van een stevige boomstructuur is hier noodzakelijk. Het huidige rijtje zuilbomen is zwaar onvoldoende.

Hoe merkt de automobilist op de N200 hier dat hij de bebouwde kom van Halfweg inrijdt? Dat vereist een structureel andere inrichting en de groenstructuur is daarbij belangrijk. Betrek daarbij de herinrichting van de Oranje-Nassastraat en het 'leesbaar' maken van de historische overstap van de Haarlemmertrekvaart.

5.7.8 | De overstap van de Haarlemmertrekvaart

De 'overstap' aan het einde van het oostelijk deel van de Haarlemmertrekvaart naar het westelijk deel lag ergens ter hoogte van de Dubbele Buurt. Daar is nu niets meer van te zien, De Trekvaart groeit hier zelfs dicht. Geef dit historisch belangrijke 'kopstation' van de Haarlemmertrekvaart weer allure!

Hiervoor is een ingrijpend en robuust herinrichtingsplan nodig. Eigenlijk kan dat plan niet losgezien worden van de reconstructie van de N200 en de herinrichting van de Oranje-Nassastraat.

Is dit de manier om een historische plek als de overstapplaats in de eerste trekvaart van Nederland in te richten?

5.7.9 | Eenvoud in de wijken

Ook Halfweg heeft een aantal wijkes waar de geest van de tijd van aanleg goed te herkennen is: voortuinstraten (1950-1970), woonerven (1970-1980), parkstraten (eind 20ste eeuw) en dreven van het afgelopen decennium. Bouw daar op voort, maar streef wel naar een vereenvoudiging van de beplantingssortiment en verwijder kleine overhoeken met onpersoonlijk struikgewas. Kleine beplantingsstroken (schaamgroen) rond parkeerplaatsen, glasbakken en speeltuintjes vragen om veel beheer en leveren een versnipperd beeld van de openbare ruimte op. Streef naar bomen in gras. Stedelijk plantsoen kan vereenvoudigd worden of omgezet in gazon..

Omvorming van heesterplantsoen tot bomen in gazon levert vaak een rustiger en landelijker beeld op.

5.8 | Landschappelijke inpassing A9

Zo'n dertig jaar geleden is de A9 landschappelijk ingepast door de aanplant van bossen bij de twee belangrijkste knooppunten: bij Spaarnwoude en het Rottepolderplein. De bossen volgen de verkaveling van het oude landschap doordat het slotenpatroon binnen de bossen is gehandhaafd. De kavels binnen die verkaveling zijn toen ingeplant met populieren, of met essen, of met wilgen en elzen. De snel groeiende populieren leverden al snel een stevige hoge visuele buffer tussen het landschap en de snelweg op plekken waar deze hoog door het landschap liep.

De bospercelen met de essen zijn inmiddels ook flink gegroeid en kunnen die visuele bufferwerking van de populieren overnemen. Daarnaast is de ondergroei van wilg, els en andere inheemse vegetatie inmiddels flink opgegroeid en flink geschakeerd. Al met al is het totaal van boskavels tegenwoordig behoorlijk dichtgegroeid. Het slotenpatroon en daarmee de verkaveling van het historische landschap zijn daardoor nu slecht ervaarbaar. Het is tijd voor een plan voor de toekomst van deze bossen.

bij Spaarnwoude

oogsten van de populieren om ruimte te geven aan de ondergroei

omvormen bosrand tot mantelzoom-vegetatie langs te versterken historisch slotenpatroon, eventueel langs sloten flauwe oevers aanbrengen

Ingrediënten voor dat plan zijn:

Op redelijk korte termijn kunnen de populieren geoogst worden. De ondergroei van wilg, es, els en andere struiken kan dan verder uitgroeien. Deze ondergroei zorgt voor een mooie mantel-zoomvegetatie naar de sloten. Wel is het goed om de stroken langs de sloten wat ruimer te maken zodat het oude verkavelingspatroon vanuit het landschap in de bossen doorloopt.

Wellicht dat de slootranden een ecologisch interessante flauwe oever kunnen krijgen.

De percelen met essen kunnen worden gehandhaafd. Ook hier de randen van de percelen beheren richting een mooie mantel-zoomvegetatie als overgang naar de sloten. Daarlangs kunnen ook de paden zo goed tot hun recht komen.

bij het Rottepolderplein

sloten en paden zijn (nu) verdwenen in het bos

Dit GroenStructuurPlan is in samenspraak met de opdrachtgever opgesteld door

 <p>sch kland landschap, ontwerp en verhaal</p>	<p>Ir H.J.J.C.M van Blerck De Watertoren 5 3912 AK Rhenen 0317 614735 info@schokland.com www.schokland.com</p>
 <p>WATER buiten in beeld</p>	<p>Ing G.J. Baltjes De Watertoren 5 3912 AK Rhenen 06 15022361 hanneke@schokland.com</p>